

Üniversite Öğrencilerinin Facebook Gruplarındaki Bilgi Paylaşma Davranışlarının İncelenmesi

Turgay ALAKURT

Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Kütahya / Türkiye, e-posta:

turgay.alakurt@dpu.edu.tr

Ramazan YILMAZ

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, Bartın /

Türkiye, e-posta: ramazanyilmaz067@gmail.com

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler ortak bir ilgi, amaç ya da sorunlara sahip bireylere bir araya gelerek deneyimlerini ve bilgilerini paylaştıkları, yeni anlayışlar ve çözüm yolları üretebildikleri çeşitli iletişim yolları ve araçları sunmaktadır. Kullanıcı etkileşimini arttıran daha katılımcı bu uygulamalar sayesinde yeni öğrenme toplulukları gelişmektedir. Sosyal öğrenme biçimlerini değiştiren bu toplulukların tanımlanmasında alanyazında pek çok terim (öğrenme toplulukları, öğrenme ağı, uygulama topluluğu, çevrimiçi öğrenme topluluğu vb.) ile karşılaşılmaktadır. Günümüzde ülkemizde ve dünyada genç nüfusun sosyal ağ kullanım oranları dikkate alındığında sosyal ağlarda oluşturulan bu tür öğrenme grupları eğitimciler tarafından sınıf içi ve sınıf dışı öğrenmeleri destekleyici alternatif kanallardan biri olarak öne çıkmaktadır. Öğrencilerin gruplardaki bilgi paylaşma davranışlarında hangi faktörlerin etkili olduğu ve bu davranışları nelerin etkilediği ise merak edilen konulardan biridir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin sınıf içi öğrenmelerine yardımcı olması amacıyla oluşturulan Facebook temelli öğrenme topluluklarındaki bilgi paylaşma davranışları çeşitli değişkenlere göre incelenmeye çalışılmıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmanın katılımcılarını, bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde yüz yüze yürütülmekte olan Bilgisayar II dersi kapsamında öğrencilerin öğrenme yaşantılarını desteklemek amacıyla oluşturulan formal Facebook gruplarına üye olan 423 öğrenci oluşturmaktadır. Bu bağlamda Bilgisayar II dersi kapsamında yüz yüze eğitim yanında her bölüm için ayrı ayrı Facebook Grupları oluşturularak 14 hafta boyunca öğrencilerin öğrenme süreçleri bu platform aracılığı ile desteklenmiştir. Araştırma verileri çalışmaya katılmaya gönüllü olan 423 öğrenciden kişisel bilgiler formu ve Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği ile elde edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin bilgi paylaşım davranışları; cinsiyet, internet kullanım süresi, Facebook deneyimi, günlük Facebook kullanım süresi, toplulukta bilgi paylaşım sıklığı değişkenlerine göre ölçeğin alt boyutları olan “yardım etmekten mutlu olmak”, “saygı”, “yararlılık/uygunluk”, “güven” ve “fedakârlık” açısından değerlendirilmiştir. Bulgular, ölçeğin geneli ve alt boyutları açısından cinsiyet, internet kullanım süresi, Facebook deneyimi açısından anlamlı bir farklılık olmadığını; toplulukta bilgi paylaşma sıklığı açısından fedakârlık ve yardım etmekten mutlu olma; günlük Facebook kullanım süresi açısından yararlılık/uygunluk alt boyutunda anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir. Araştırma sonucunda sanal öğrenme topluluklarının niteliğinin geliştirilmesi amacıyla neler yapılabileceği üzerinde durularak uygulayıcılara ve araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sanal topluluklar, Facebook, bilgi paylaşma davranışları

Examining Knowledge Sharing Behaviors of University Students via Facebook Groups

ABSTRACT

Developments in the information and communication technologies (ICTs) affect the communication and interaction between people deeply. People who share a common goal, a set of problems or interests, and who deepen their knowledge and expertise in a specific area comes together via virtual communities. By means of Internet and web based collaborative tools people around the world can communicate without borders. Education is part of this worldwide transformation and virtual communities that have taken the advantage of ICTs has an important role in improving and enriching learning environments

for students in and out of the classroom. Communities may come together for all kinds of reasons (family groups, ethnic groups, collaborative workgroups etc.). Whereas not every community is a virtual learning community. A virtual learning community is a group of people that address the learning needs of its members through computer mediated communication. Riel and Polin (2004) categorize learning communities into three different domains: task-based, practice-based and knowledge based learning groups. These groups have a range of diversity within membership, learning goals, participation structures and growth mechanisms. Groups that are established in a formal learning environment are typically task-based groups. Close interpersonal relations (instructor-student, student-student) make learning deeper, richer and more significant. Indeed, we witness a shift from online learning to learning from virtual communities. Creating and disseminating knowledge is the vital process of virtual learning communities. This research is an attempt to examine knowledge sharing behaviors of university students via formal Facebook groups.

The study was designed with the survey model. It consists of 423 university students taking Computer II course in the eight different programs of a state university. To collect quantitative data, “Knowledge Sharing Behaviour Scale” developed By Alakurt (2013) was used. It is a 5-point likert-type scale composed of 5 sub-dimensions and 21 items. The scale includes “enjoy helping”, “respect”, “usefulness/relevancy”, “trust” and “altruism” dimensions. Quantitative data was analysed using descriptive statistics, Kruskal Wallis H and Mann Whitney U tests. \bar{x}/k ratio showed that university students in a formal Facebook group have a high tendency of sharing knowledge. “Enjoy helping” and “usefulness/relevancy” are the two sub-dimensions that have the highest ratio. “Altruism” and “Respect” are the least ones. The findings showed that university students’ knowledge sharing behaviors do not change according to their gender ($U=20230.500$, $p>.05$), average internet usage per week [$\chi^2_{(3)} = .865$, $p>.05$] and Facebook usage experience [$\chi^2_{(5)} = 8,261$, $p>.05$]. Results also showed that there is a significant difference between the average daily Facebook usages of the university students and “usefulness/relevancy” sub-dimension scores [$\chi^2_{(4)} = 9.677$, $p<.05$]. Nevertheless, considering the totals and mean ranks of different scores, it is seen that the difference is not substantial. Similarly according to the analyses of the university students’ average knowledge sharing frequency, there is a significant difference in the “altruism”. [$\chi^2_{(4)} = 13.520$, $p<.05$].and “enjoy helping” [$\chi^2_{(4)} = 10.912$, $p<.05$] sub-dimension scores. Overall, we founded that students are more likely to share knowledge in such communities because of intrinsic motivation and tangible returns. The purpose of this research was to examine knowledge sharing behaviors of university students via formal Facebook groups. Our findings indicated that university students were less likely to share knowledge in formal Facebook groups. This finding is consistent with results regarding the students’ use of social network sites. This study provides several practical recommendations for instructors on how to select tools and technologies for online learning groups and foster knowledge sharing in a formal online learning environment. To successfully build a virtual learning environment, firstly, instructors should build strong ties among students in class. Secondly, responding to the students’ specific learning needs foster them to share knowledge more effectively. Instructors should develop strategies for understanding, assessing and monitoring student needs in formal virtual groups. Finally, instructors should get in touch with students who are intrinsically motivated.

GİRİŞ

Türk İstatistik Kurumunun (TÜİK) 2004 yılından itibaren düzenli olarak gerçekleştirdiği Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım araştırmaları yıllara göre Türkiye’deki internet kullanıcıları sayısındaki artışı ortaya koymaktadır (TÜİK, 2015). TÜİK’in 2015 yılına ait verilere göre yılın son üç aydaki bireylerin yaş grubuna göre internet kullanım oranı %77.0 (16-24 yaş) ile %5.6 (65-74 yaş) arasında değişmektedir. Eğitim durumuna göre ise eğitim kademesi düştükçe internet kullanma oranının da düştüğü görülmektedir. Örneğin yüksekokul, fakülte ve daha üstü eğitime devam eden bireylerde internet kullanım oranı %94.1 iken, bir okul bitirmeyen bireylerde bu oran %6.1’dir. İnternet kullanan bireylerin kişisel kullanım amaçları incelendiğinde ise en sık gerçekleştirdikleri etkinliğin sosyal medya üzerinde profil oluşturma, mesaj gönderme ve fotoğraf vb. içerik paylaşma olduğu belirlenmiştir. Görüldüğü üzere araştırma verileri Türkiye’de genç neslin internete ve özellikle sosyal medyaya (Facebook, Twitter, Instagram vb.) olan yoğun ilgisini ortaya koymaktadır.

Bingham ve Conner (2010) bireylerin öğrenme yaşantılarını etkileyerek sosyal öğrenmeye yeni bir boyut katan sosyal medyanın sosyal ve ekonomik toplumun her alanında değişime yol açtığını ifade etmektedir. Bilgi ekonomisi üzerine yeniden yapılanan toplumda bireyin bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanırken sahip olması gereken yeni yeterlilik alanları ve üst düzey becerilerde (eleştirel düşünme, problem çözme, yansıtıcı düşünme vb.) önemli bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır (Ferrari, 2012; 2013). İnternet ve sosyal medya kullanım oranları dikkate alındığında artık bilgi arama, bilgi edinme ve bilgi paylaşma etkinliklerinde bu araçların temel başvuru kaynağı olarak kullanılması bilgiye sahip olma yollarında ki değişimi gözler önüne sermektedir. Prospektif Teknoloji Çalışmaları Enstitüsü [Institute for Prospective Technological Studies – IPTS] tarafından yapılan çalışmalarda (Ala-Mutka ve diğerleri, 2009; Redecker, Ala-Mutka, Bacigalupo, Ferrari ve Punie, 2009) sosyal medya uygulamalarının eğitim ve öğretim kurumlarının modernize edilerek yeniden yapılandırılmalarında ve öğrencileri 21. yy'a hazırlamada yeni olanaklar sunduğunu belirtmektedir.

İletişim paradigmasını etkileyerek toplumsal bilginin üretilme şeklini de değiştiren bu dönüşüm birbirlerinden farklı öğrenme yapılarını ifade eden ve çeşitli özelliklere sahip sanal toplulukların (öğrenme toplulukları, öğrenme ağı, ilgi topluluğu, uygulama toplulukları vb.) oluşmasına yol açmaktadır. Riel ve Polin (2004) üyelik özellikleri, görev özellikleri/öğrenme amaçları, katılım yapısı, üretim ve büyüme mekanizması olmak üzere dört boyut altında inceledikleri öğrenme topluluklarını uygulama tabanlı, bilgi tabanlı ve görev tabanlı olarak üç kategori altında sınıflandırmaktadır. Bir uzmanlık etrafında oluşan uygulama tabanlı öğrenme topluluklarında üyeler ortak bir toplumsal sorumluluğu paylaşmaktadırlar. Katılımın gönüllülük esasına dayandığı bu tür topluluklarda örtük ve yazılı olmayan kurallar bulunmaktadır. Bilgi tabanlı öğrenme topluluklarında ise bilgi planlanmış bir döngü içinde yapılandırılır. Kolektif bir gelişimin sergilendiği bu tür topluluklarda ortak bir ürün ya da çıktı amaçlanmaz. Örgün okul ortamındaki öğrenme toplulukları ise genellikle görev tabanlı öğrenme topluluklarıdır. Bu tür topluluklar bireysel öğrenmelere destek olmanın bir yolu olarak grupla öğrenmeye vurgu yaparlar. Üretilen içerikler diğer üyeler tarafından kullanılabilir. Topluluk üyeleri birbirlerini tanırlar ancak üyelerin grup kimliği geçicidir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinde ki gelişmeler özellikle web 2.0 uygulamaları bu tür toplulukların oluşturulmasında zengin seçenekler sunmaktadır. Günümüzde e-posta grupları, forumlar, bloglar, LMS'ler vb. pek çok araç öğrenme topluluklarının teknolojik altyapılarının oluşturulmasında yaygın olarak tercih edilmektedir. Adams ve Freeman (2003) ise teknolojinin ve aracın seçilmesinde topluluğun ihtiyaçlarını dikkate alarak doğru soruların sorulması gerekliliğine vurgu yapmaktadır. (Örneğin; Topluluk üyeleri hiç yüze yüze bir araya gelecekler mi?, Bilgi paylaşılacak mı? Hangi tür bilgi paylaşılacak? Ne kadar?, Eşzamanlı iletişim kurulacak mı? vb.). Bu durum topluluğun kuruluş amacına ve bağlama bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir.

Web 2.0 teknolojileri ile geliştirilen kullanıcı etkileşimini arttıran daha katılımcı uygulamalardan biri olarak ön plana çıkan Facebook, gerek genç kullanıcı sayısı gerekse de kullanıcılarına sunduğu etkileşim olanakları (örneğin yorum, resim, içerik, bilgi paylaşma, eşzamanlı-eşzamansız iletişim, grup oluşturma vb.) ile dünyada sosyal medya pazarının lideri konumundadır (WebCertain, 2015). Tüm dünyada olduğu gibi küresel ölçekte gözlenen aktif kullanıcı sayısındaki düşüşe rağmen Türkiye'de de en popüler sosyal ağ sitesi Facebook'tur. GlobalWebIndex verilerine göre %93 olan Türkiye'deki Facebook kullanıcı oranının %56'sını aktif kullanıcılar oluşturmaktadır. Bu durum bireylerin öğrenme yaşantılarını etkileyerek sosyal öğrenmeye yeni bir boyut katan sosyal ağların en önemli aktörlerinden biri olan Facebook'u örgün öğrenme ortamlarında eğitim ve öğretim süreçlerini desteklemeye yardımcı birer araca dönüştürmektedir (Albayrak, 2012; Atabek, 2013; Yılmaz, 2016). Ancak hangi araç ya da ortam kullanılırsa kullanılsın bilgi yönetimi süreçlerinin başarısının en önemli yapı taşı bilgi paylaşma etkinliği oluşturmaktadır (Wang ve Noe, 2010).

Bilgi paylaşmayı becerilerin, deneyimlerin ve anlayışın değiş tokuş edilmesi süreci olarak tanımlayan Tsui, Chapman, Schnirer ve Stewart (2006) bu sürecin (1) karar alma ve kanıt dayalı uygulamaları teşvik etmek için paydaşlar arasındaki bilgi ve uzmanlığın paylaşılmasını amaçlayan her türlü *etkinliklerden* ve (2) bilgi paylaşmanın açık bir amaç olmamasına karşın bilgi ve uzmanlığın yine de paylaşıldığı *durumlardan* oluştuğunu belirtmektedir. Alanyazında da bilgi paylaşma uygulamalarının başarısını etkileyen beş önemli durum tanımlanmaktadır. Bunlar; kaynak ve alıcı arasındaki ilişki, bilgini biçimi ve yeri, alıcının öğrenmeye eğilimi, kaynağın bilgi paylaşma kapasitesi ve paylaşımın gerçekleştiği çevrenin genişliğidir (Cummins, 2003). Bilgi yönetim süreçlerinin bilgi paylaşmaya bağlı olduğuna vurgu yaparak alanyazında bu alanda yapılmış araştırmaları inceleyen Wang ve Noe (2010), çalışmaları sonucunda örgütsel bağlam, kişilerarası ve takım özellikleri, kültürel özellikler, bireysel özellikler ve güdüsel faktörler olmak üzere beş başlık altında topladıkları bir bilgi paylaşma araştırmaları çerçevesi geliştirmişlerdir. Bu çerçevede alanyazında doyumluğa ulaşmış çalışma alanları

yanında hangi alanlarda yeni çalışmalara gereksinim duyulduğu ortaya konulmaktadır. Bu araştırmanın çıkış noktasını da bilgi paylaşma araştırmaları çerçevesi temelinde kişiler arası ve takım özellikleri boyutu altında sosyal ağlar ile ilgili yeni çalışmalara duyulan gereksinim oluşturmaktadır.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin öğrenme yaşantılarını sınıf içinde ve sınıf dışında desteklemek amacıyla oluşturulan formal Facebook gruplarındaki bilgi paylaşma davranışları incelenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinin bilgi paylaşma davranışları ölçeğinden elde ettikleri puanların düzeyi nedir?
2. Üniversite öğrencilerinin bilgi paylaşma davranışları;
 - a. Cinsiyete,
 - b. Haftalık internet kullanım süresine,
 - c. Facebook deneyimine,
 - d. Haftalık Facebook kullanım süresine,
 - e. Toplulukta bilgi paylaşma sıklığına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Üniversite öğrencilerinin formal Facebook gruplarındaki bilgi paylaşma davranışları ile bu davranışların çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırma tarama modelinde nicel bir araştırmadır.

Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını, bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde yüz yüze yürütülmekte olan Bilgisayar II dersi kapsamında öğrencilerin öğrenme yaşantılarını desteklemek amacıyla oluşturulan formal Facebook gruplarına üye olan 423 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında her bir bölüm öğrencileri için Facebook grupları oluşturulmuştur. Öğrenciler kendi bölümleri için oluşturulan gruplara kayıt olarak 14 hafta boyunca dersle ilgili tüm tartışmaları, bilgi ve doküman paylaşımlarını, duyuruları, ödev ve uygulamaların yapılması hakkındaki fikir alışverişlerini ve yardımlaşmaları bu grup sayfaları üzerinden gerçekleştirmişlerdir. Öğrencilerin demografik bilgileri incelendiğinde cinsiyete göre dengeli bir dağılım olduğu görülmektedir. Katılımcıların %48.5'i kadın, %51.5'i erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin haftalık internet kullanma süreleri sırayla, %34.5'i 4-12 saat arası, %26'sı 13-36 saat arası, %26'sı 3 saatten az ve %13.5'i 37 saatten fazladır. Facebook kullanma sürelerine bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun 3 yıldan daha uzun bir süredir Facebook sosyal ağını kullandıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin Facebook'ta bilgi paylaşma sıklığına bakıldığında ise %30.5'inin *haftada birkaç kere* ve %34'ünün de *ayda bir* bilgi paylaşma etkinliğinde buldukları görülmektedir. Ayrıca öğrenciler haftada ortalama 4-12 saat arasında internete girdiklerini ve bunun 3 ila 5 saatini Facebook'ta geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerinin toplanmasında "Kişisel Bilgiler Formu" ve Alakurt (2013) tarafından geliştirilmiş olan "Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği" (BPDÖ) kullanılmıştır. Veri toplama araçları dönem sonunda araştırmacılar tarafından öğrencilere uygulanmıştır.

Kişisel bilgiler formu tek bölümden oluşmaktadır. Bu bölüm altında katılımcıların demografik bilgileri yanında internet ve Facebook kullanım durumları ile bilgi paylaşma sıklıklarını belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Katılımcıların bilgi paylaşma davranışlarını belirlemek amacıyla kullanılan BPDÖ 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte cevap seçenekleri olarak 'Kesinlikle Katılmıyorum (1)' ve 'Kesinlikle Katılıyorum (5)' biçiminde beşli derecelendirme kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlik çalışmaları Alakurt (2013) tarafından altı farklı sanal uygulama topluluğuna üye 300 katılımcı görüşüne dayalı olarak yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği açımlayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi, döndürme yöntemi olarak promax kullanılmıştır. Çözümlemeler sonucunda ölçeğin yardım etmekten mutlu olmak, saygı, yararlılık/uygunluk, güven ve fedakârlık olarak adlandırılan beş faktörden oluştuğu belirlenmiştir. Belirlenen beş faktörün varyansa yaptıkları toplam katkı ise %60.72'dir. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için madde toplam korelasyonlarına ve Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısına bakılmıştır. Madde toplam korelasyonlarının .27 ile .60 arasında değiştiği ve t-değerlerinin anlamlı ($p < .001$) olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin alt faktörleri için Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları .67 ile .84 arasında değişmektedir. Tüm ölçeğin iç tutarlılık katsayısı ise .84 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizleri

Öğrencilerin BPDÖ toplam ve alt ölçek puanları üzerinden verdikleri yanıtların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Her bir değişkene ilişkin ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve normallik varsayımları incelenmiştir. Elde edilen verilerin normallik varsayımı Kolmogorov-Smirnov normallik testi ile sınanmıştır. İncelemeler sonucunda verilerin normal dağılım göstermediği saptanmıştır. Bu nedenle verilerin çözümlenmesinde parametrik olmayan Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Araştırmada anlamlılık testlerinde .05 düzeyi esas alınmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve yorumları aşağıda sunulmuştur.

Öğrencilerin Bilgi Paylaşma Davranışları

Araştırmanın birinci alt amacı doğrultusunda, öğrencilerin Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeğinden elde edilen puanlara ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Bilgi Paylaşma Davranışlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek ve Alt Faktörler	Madde Sayısı	Minimum Puan	Maksimum Puan	Ortalama	SS	\bar{x}/k
Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği	21	26.00	105.00	77.36	12.50	3.68
Yararlılık/ Uygunluk	4	4.00	20.00	15.08	2.95	3.77
Fedakârlık	3	3.00	15.00	9.68	2.51	3.22
Saygı	4	4.00	20.00	14.48	3.44	3.62
Yardım Etmekten Mutlu Olmak	7	7.00	35.00	27.08	4.87	3.86
Güven	3	3.00	15.00	11.01	2.38	3.67

Tablo 1’e göre, öğrencilerin BPDÖ’den elde ettikleri toplam puan ortalamasının 77.37 (5 üzerinden 3.68) olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, \bar{x}/k oranı dikkate alındığında öğrencilerin bilgi paylaşma davranış eğilimlerinin yüksek düzeyde olduğu söylenebilir. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde ise; “Yardım Etmekten Mutlu Olmak”, “Yararlılık/Uygunluk” ve “Güven” alt boyutlarında yüksek düzeyde; “Saygı” ve “Fedakârlık” alt boyutlarında ise orta düzeyde olduğu görülmektedir. \bar{x}/k oranına göre orta ve yüksek düzey arasındaki sınır değer 3.67 olduğu göz önüne alındığında ölçeğin geneline ve “Güven” alt boyutuna ilişkin puanların sınır değerinde olduğu da göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğrencilerin Bilgi Paylaşma Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre Anlamlı Olarak Farklılaşma Durumu

Cinsiyet

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre betimsel istatistikleri incelendiğinde kız öğrencilerin BPDÖ puan ortalaması 78.24 iken, erkek öğrencilerin puan ortalaması 76.54’tür. Cinsiyet değişkenine göre ölçeğin genelinden ve alt boyutlarından alınan puan ortalamaları arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu durumun istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek için parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesi sonucunda BPDÖ’den alınan toplam puanda öğrencilerin bilgi paylaşma davranışlarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($U=20230.500, p>.05$). Bir diğer deyişle kız ya da erkek olmanın bilgi paylaşma davranışlarını etkilemediği görülmüştür. Ölçeğin alt boyutlarından alınan puanlarında benzer şekilde cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir (Yararlılık/Uygunluk, Fedakârlık, Saygı, Yardım Etmekten Mutlu Olmak ve Güven, $p>.05$).

Haftalık İnternet Kullanma Süresi

Araştırmanın ikinci alt amacı doğrultusunda öğrencilerin bilgi paylaşma davranışlarının haftalık internet kullanım süresine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Çözümlemeler sonucunda öğrencilerin haftalık internet kullanım sürelerine göre BPDÖ toplam puanlarının ve alt ölçek puanlarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır ($p>.05$). Bir diğer ifade ile internet kullanım süresi öğrencilerin bilgi paylaşma davranış eğilimleri üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Facebook Kullanma Deneyimi

Öğrencilerin BPDÖ puanlarının Facebook kullanma deneyimlerine (Ne kadar zamandır Facebook kullandıkları) göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Çözümlemeler sonucunda öğrencilerin Facebook kullanma deneyimlerine göre BPDÖ toplam puanlarının ve alt ölçek puanlarının istatistiksel olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır ($p > .05$). Bir diğer ifade ile Facebook kullanma süresi öğrencilerin bilgi paylaşma davranışlarında anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Günlük Facebook Kullanma Süresi

Öğrencilerin BPDÖ puanlarının günlük Facebook kullanım sürelerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Testin sonuçları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2

Öğrencilerin Bilgi Paylaşma Davranışlarının Günlük Facebook Kullanma Sürelerine Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Günlük Facebook Kullanma Süresi	Sıra Ort.	sd	X²	P	Anlamlı Fark (Mann Whitney U)
Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği	2 saatten az	197.32	4	6.729	.151	-
	3 - 5 saat arası	205.08				
	6 - 8 saat arası	219.63				
	9-12 saat arası	214.13				
Yararlılık/ Uygunluk	12 saatten fazla	245.09	4	9.677	.046	2 saatten az-6-8 saat arası 2 saatten az-12 saatten fazla
	2 saatten az	192.70				
	3 - 5 saat arası	204.94				
	6 - 8 saat arası	237.15				
Fedakârlık	9-12 saat arası	206.79	4	6.930	.140	-
	12 saatten fazla	239.21				
	2 saatten az	201.92				
	3 - 5 saat arası	200.79				
Saygı	6 - 8 saat arası	215.10	4	2.821	.588	-
	9-12 saat arası	218.86				
	12 saatten fazla	246.73				
	2 saatten az	211.59				
Yardım Etmekten Mutlu Olmak	3 - 5 saat arası	207.88	4	4.794	.309	-
	6 - 8 saat arası	206.39				
	9-12 saat arası	203.11				
	12 saatten fazla	235.68				
Güven	2 saatten az	200.12	4	2.325	.676	-
	3 - 5 saat arası	205.56				
	6 - 8 saat arası	221.05				
	9-12 saat arası	211.40				
	12 saatten fazla	238.95	4	2.325	.676	-
	2 saatten az	203.14				
	3 - 5 saat arası	210.81				
	6 - 8 saat arası	207.05				
	9-12 saat arası	225.10	4	2.325	.676	-
	12 saatten fazla	227.64				

Tablo 2 incelendiğinde, günlük Facebook kullanım süresi değişkeni açısından öğrencilerin bilgi paylaşma davranışları ölçeğinin yararlılık/uygunluk alt faktörü açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Mann-Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda bu farklılığın; 2 saatten az ile 6 - 8 saat arası, 2 saatten az ile 12 saatten fazla Facebook kullanan gruplar arasında olduğu görülmektedir [$\chi^2_{(4)}=9.677, p < .05$].

Bilgi Paylaşma Sıklığı

Öğrencilerin %9.0'u grupta hiç bilgi paylaşmadığını, %34.0'ü ise ayda bir bilgi paylaşımında bulunduğunu belirtmiştir. Buna karşın haftada bir bilgi paylaşanların oranı %18.4, haftada birkaç gün paylaşanların %30.5, hemen her gün paylaşımında bulunanların ise %8.0'dir. Öğrencilerin BPDÖ

puanlarının grupta bilgi paylaşma sıklığına göre anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla parametrik olmayan testlerden Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır. Testin sonuçları Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3

Öğrencilerin Bilgi Paylaşma Davranışlarının Grupta Bilgi Paylaşma Sıklığına Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Toplulukta Bilgi Paylaşma Sıklığı	Sıra Ort.	sd	X ²	P	Anlamlı Fark (Mann Whitney U)
Bilgi Paylaşma Davranışları Ölçeği	Hiç paylaşmadım	172.55	4	7.658	.105	
	Ayda bir	201.45				
	Haftada bir	226.53				
	Haftada birkaç gün	224.79				
Yararlılık/ Uygunluk	Hemen her gün	218.91				
	Hiç paylaşmadım	177.86	4	8.049	.090	
	Ayda bir	198.79				
	Haftada bir	218.67				
Fedakârlık	Haftada birkaç gün	227.98				
	Hemen her gün	230.18				
	Hiç paylaşmadım	191.25	4	13.520	.009	Hiç paylaşmadım - Hemen her gün
	Ayda bir	203.70				Ayda bir - Hemen her gün
Saygı	Haftada bir	218.11				Haftada bir - Hemen her gün
	Haftada birkaç gün	205.38				Haftada birkaç gün - Hemen her gün
	Hemen her gün	281.46				
	Hiç paylaşmadım	198.59	4	4.485	.344	
Yardım Etmekten Mutlu Olmak	Ayda bir	201.28				
	Haftada bir	221.24				
	Haftada birkaç gün	226.49				
	Hemen her gün	196.18				
Güven	Hiç paylaşmadım	182.43	4	10.912	.028	
	Ayda bir	194.41				
	Haftada bir	242.15				Hiç paylaşmadım - Haftada bir
	Haftada birkaç gün	221.63				Ayda bir - Haftada bir
Güven	Hemen her gün	213.81				
	Hiç paylaşmadım	176.32	4	4.494	.343	
	Ayda bir	214.75				
	Haftada bir	206.70				
Güven	Haftada birkaç gün	222.32				
	Hemen her gün	213.25				

Tablo 12 incelendiğinde, toplulukta bilgi paylaşma sıklığı değişkeni açısından öğrencilerin BPDÖ'nün "*Fedakarlık*" ve "*Yardım etmekten mutlu olmak*" alt faktörlerinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Mann-Whitney U Testi ile yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda bu farklılığın "*Fedakarlık*" alt boyutunda hemen her gün paylaşım yapan gruptan kaynaklandığı anlaşılmaktadır. "*Yardım etmekten mutlu olmak*" alt boyutunda ise haftada bir paylaşım yapan gruptan kaynaklandığı görülmektedir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin sınıf içi ve sınıf dışı öğrenmelerini desteklemek amacıyla kurulan formal Facebook gruplarındaki bilgi paylaşma davranışları ve bu davranışların bazı değişkenlere göre farklılaşma durumları incelenmiştir.

Araştırma bulguları \bar{x}/k oranı dikkate alındığında öğrencilerin bilgi paylaşma davranışları üzerinde etkili olan faktörlerin sırasıyla "*Yardım Etmekten Mutlu Olmak*", "*Yararlılık/Uygunluk*", "*Güven*", "*Saygı*" ve "*Fedakarlık*" olduğunu ortaya koymaktadır. Fedakarlık kavramından türetilen "*Yardım etmekten mutlu olmak*" (Kankanhalli, Tan ve Wei, 2005) başkalarına yardımcı olma istek ve arzusu ile bireyin kendinden ziyade diğerlerinin iyiliğini istemesi, mutlu etmeyi amaçlamasını içermektedir. Diğerlerine yardım eden bireyler içsel olarak güdülenerek doyum ve keyif almaktadırlar (Wasko ve Faraj, 2000). Bilgi paylaşma davranışı ile "*Yardım etmekten mutlu olmak*" arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu pek çok araştırma bulgusu ile ortaya konmuştur (He ve Wei, 2009;

Hsu ve Lin, 2008; Jarvenpaa ve Staples, 2001; Shin, Ishman ve Sanders, 2007; Wasko ve Faraj, 2005). Bu bulgudan hareketle içsel güdülenme düzeyleri daha yüksek ve diğerlerine yardımcı olmaktan keyif alan öğrencilerin işbirlikli öğrenme ortamlarında dersin öğretim elemanına yardımcı olarak ya da oluşturulan gruplara eşit olarak atanarak işe koşullarının bilgi paylaşma süreçlerine katkı sağlayacağı söylenebilir.

Araştırmada öğrencilerin bilgi paylaşma eğilimlerini etkileyen ikinci en yüksek düzeyde faktörün “Yararlılık/Uygunluk” olduğu belirlenmiştir. Grupta paylaşılan bilginin değerli olup olmamasının öğrencilerin bilgi paylaşma davranışları üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca işi ya da özel hayatları ile ilgili somut fayda beklentileri bireylerin gruba katılma nedenlerini de etkilemektedir (Amerikan Verimlilik ve Kalite Merkezi, 2000; Wasko ve Faraj, 2000). Araştırma süresince dersle ilgili tüm tartışmalar, bilgi ve doküman paylaşımları, duyurular, ödevlerin gönderilmesi ve alınması gibi tüm etkinlikler grup sayfaları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Gerek dersten sorumlu öğretim elemanının gerekse gruba üye öğrencilerin yaptıkları bilgi paylaşımları zengin bir veri kaynağının oluşmasına yardımcı olmuştur. Öğretim elemanının ve öğrenci paylaşımlarının faktörün \bar{x}/k oranını artırıcı bir etkiye yol açması beklenmesine rağmen diğer faktör oranları ile karşılaştırıldığında bu oranın görece düşük kaldığı söylenebilir. Bu durumun oluşmasında formal grup yapısı, kullanılan teknolojik ortam ve pedagojik kullanım değişkenlerinin etkili olduğu düşünülmektedir.

“Formal Grup Yapısı: Gruptaki öğrenciler aynı sınıflarda yüz yüze eğitim gördüklerinden dolayı fiziksel olarak sık sık bir araya gelebilmektedir. Ayrıca öğrenciler cep telefonu ve WhatsApp gibi alternatif kanallar aracılığıyla iletişim halinde bulunabilmektedir. Buna ek olarak informal öğrenme topluluklarında üyeler kişisel bilgilerini (gerçek profil resimleri, gerçek ad ve soyad vb.) diğer üyelere gizleyebilmelerine karşın formal öğrenme topluluklarında bu tür gizlilik ayarları pek tercih edilmemektedir. Bireyler diğer grup üyeleri tarafından açık olarak tanınmaktadır. Böylesi bir ortamda bireyin psikososyal özellikleri (bilgisayar kaygı düzeylerinin, bilgi ve öz-yeterlilik algılarının düşük olması, vb.) bilgi paylaşma davranış eğilimleri üzerinde etkili olmuş olabilir. Ayrıca her bir bölüm için ayrı ayrı formal Facebook grupları açılıp uygulama gerçekleştirildiği için gruplardaki öğrenci sayısından kaynaklanan etmenlerden dolayı da bilgi paylaşım davranış eğilimleri etkilenmiş olabilir. Gelecek araştırmalarda, farklı bölümlerdeki öğrencilerin bir arada olduğu tek bir grup ortamı üzerinden bilgi paylaşımı gerçekleştiriminin etkililiği sınanabilir.

Teknolojik Ortam: Araştırmada grupların oluşturulmasında kullanıcılarına geniş etkileşim olanakları sunan, kullanıcı sayısı yanında zengin bir içeriğe sahip Facebook gruplarından yararlanılmıştır. Alanyazın incelendiğinde Facebook ve Facebook grupları temelinde sosyal medyanın kullanım nedenlerine ilişkin pek çok çalışmaya rastlanmaktadır (Cheung, Chiu ve Lee, 2011; Roblyer, McDaniel, Webb, Herman ve Witty, 2010; Selwyn, 2009; Wang, Woo, Quek, Yang ve Liu, 2012; Yılmaz, 2016). Bu çalışmalarda Facebook’un öğrencilerin formal ve informal öğrenme yaşantılarına yardımcı olduğu belirtilmektedir. Ancak çalışmaların bulguları sosyal ağların eğitsel kullanım nedenlerinin diğer kullanım nedenlerine (iletişim, arkadaşlık vb.) göre daha düşük ve sınırlı kaldığını da ortaya koymaktadır. Bu nedenle gelecek araştırmalarda Facebook sosyal ağ ortamı dışındaki diğer araç ve ortamlar kullanılarak hazırlanmış bilgi paylaşma ortamlarının etkililiğini karşılaştırmaya yönelik çalışmalar yapılabilir.

Pedagojik İçerik: Daha önce belirtildiği üzere 14 haftalık çalışma kapsamında dersle ilgili tüm tartışmalar, bilgi ve doküman paylaşımları, dersle ilgili duyurular, ödevlerin verilmesi ve alınması gibi tüm etkinlikler grup sayfaları üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda bilgi paylaşma davranışlarının teşvik edilmesi amacıyla öğrencilerin somut fayda beklentilerinin doğru analiz edilerek, ihtiyaçlarının belirlenerek karşılanması yararlı olacaktır.

Araştırma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde, her bir bölüm için ayrı ayrı açılan formal Facebook grupları üzerinde yürütülen bu araştırmada öğrencilerin bilgi paylaşma davranış eğilimlerinin düşük olduğu söylenebilir. Ayrıca bilgi paylaşma davranışlarının *cinsiyete, haftalık internet kullanma süresine ve Facebook kullanma deneyimlerine* göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. *Günlük Facebook kullanma süresi ve bilgi paylaşma sıklığı* değişkenlerinde ise gruplar arasındaki farkların \bar{x}/k oranı en yüksek olan “Yardım Etmekten Mutlu Olmak” faktörü ile bu faktörle yakında ilişkili olan “Fedakarlık” ile ilgili olduğu gözlemlenmiştir. İçsel güdülenme ile ilgili olan bu faktörler öğrencilerin birbirleri ile olan ilişkilerinin, sınıf yapısının ve oluşan grup bağının bilgi paylaşma süreçlerinde önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Bu amaçla sınıftaki öğrencilerin arkadaşlık ilişkilerinin geliştirilmesi ve grup bağını arttıracak etkinliklerin yapılarak ödev ve sorumlulukların verilmesi bu tür ortamlardaki bilgi paylaşma süreçlerinin gelişmesine katkı sağlayabilir. Bu araştırmada yalnız nicel veri toplama araçlarıyla veriler toplanmıştır. Bilgi paylaşımlarının hangi öğrenciler arasında olduğuna ve ne tür bilgilerin paylaşıldığına ilişkin kayıtlar incelenmemiştir. Bu durum araştırmanın bir sınırlılığı olarak görülebilir. Bu nedenle sınıf yapılarının ve grup bağlarının anlaşılmasına yönelik nitel yöntemlerin işe koşulduğu (log kayıtlarının incelemesi, içerik

analizi vb.) derinlemesine çalışmaların yapılması öğrencilerin bu tür ortamlardaki bilgi paylaşma eğilimlerinin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Amerikan Verimlilik ve Kalite Merkezi (American Productivity & Quality Center), (2000). *Building and sustaining communities of practice: continuing in knowledge management*. Houston: American Productivity & Quality Center.
- Adams, E. ve Freeman, C. (2003). Selecting tools for online communities: Suggestions for learning technologists. *The Technology Source*. Available online at http://technologysource.org/article/selecting_tools_for_online_communities/.
- Alakurt, T. (2013). *Sanal uygulama topluluğu üyelerinin bilgi paylaşma davranışlarını etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ala-Mutka, K., Broster, D., Cachia, R., Centeno, C., Feijóo, C., Haché, A., ... ve Valverde, J. A. (2009). The impact of social computing on the EU information society and economy. *JRC Scientific and Technical Report EUR, 24063*.
- Albayrak, D. (2012). *Sosyal ağların eğitim ve öğretim amaçlı kullanımı*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Atabek, O. (2013). *Facebook'un Türkiye ve ABD'deki öğretmen adayları tarafından kullanılışı üzerine açıklayıcı bir çalışma: Karışık yöntemli bir tasarım*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bingham, T. ve M. Conner (2010). *The new social learning: A guide to transforming organizations through social media*. Berrett-Koehler Publishers.
- Cheung, C. M., Chiu, P. Y. ve Lee, M. K. (2011). Online social networks: Why do students use facebook?. *Computers in Human Behavior, 27*(4), 1337-1343.
- Cummings, J. (2003). Knowledge sharing: A review of the literature. The World Bank Evaluation Department, The World Bank: Washington D. C.
- Ferrari, A. (2012). Digital competence in practice: An analysis of frameworks. JRC Technical Reports: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>
- Ferrari, A. (2013). DIGCOMP: A framework for developing and understanding digital competence in europe. <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC83167.pdf>
- Hsu, C. L. ve Lin, J. C.C. (2008). Acceptance of blog usage: The roles of technology acceptance, social influence and knowledge sharing motivation. *Information & Management, 45*(1), 65-74.
- He, W. ve Wei, K.K. (2009). What drives continued knowledge sharing? An investigation of knowledge-contribution and -seeking beliefs. *Decision Support Systems, 46*(4), 826-838.
- Jarvenpaa, S. L. ve Staples, D. S. (2001). Exploring perceptions of organizational ownership of information and expertise. *Journal of Management Information Systems, 18*(1), 151-183.
- Kankanhalli, A., Tan, B. C. ve Wei, K. K. (2005). Contributing knowledge to electronic knowledge repositories: An empirical investigation. *MIS Quarterly, 29*(1), 113-143. doi: citeulike-article-id:3480809
- Redecker, C., Ala-Mutka, K., Bacigalupo, M., Ferrari, A. ve Punie, Y. (2009). Learning 2.0: The impact of Web 2.0 innovations on education and training in Europe. *Final Report. European Commission-Joint Research Center-Institute for Prospective Technological Studies, Seville*.
- Riel, M. ve Polin, L. (2004). Online learning communities: Common ground and critical differences in designing technical environments. In Barab, R. Kling ve J. Gray H. (Eds.), *Designing for virtual communities in the service of learning* (pp. 16-50). Cambridge: Cambridge University Press.
- Roblyer, M. D., McDaniel, M., Webb, M., Herman, J. ve Witty, J. V. (2010). Findings on Facebook in higher education: A comparison of college faculty and student uses and perceptions of social networking sites. *The Internet and Higher Education, 13*(3), 134-140.
- Selwyn, N. (2009). Faceworking: exploring students' education-related use of Facebook. *Learning, Media and Technology, 34*(2), 157-174.
- Shin, S. K., Ishman, M. ve Sanders, G. L. (2007). An empirical investigation of socio-cultural factors of information sharing in China. *Information & Management, 44*(2), 165-174.
- Tsui, L., Chapman, S. A., Schnirer, L. ve Stewart, S. (2006). *A handbook on knowledge sharing: Strategies and recommendations for researchers, policy makers and service providers*. Edmonton: Community-University Partnership for the Study of Children, Youth, and Families.
- TÜİK - Türk İstatistik Kurumu (2015). Hanehalkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması. [Online]: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=18660> adresinden 6 Ocak 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Wang, S. ve Noe, R. A. (2010). Knowledge sharing: A review and directions for future research. *Human Resource Management Review, 20*(2), 115-131. doi:10.1016/j.hrmr.2009.10.001

- Wang, Q., Woo, H. L., Quek, C. L., Yang, Y. ve Liu, M. (2012). Using the Facebook group as a learning management system: An exploratory study. *British Journal of Educational Technology*, 43(3), 428-438.
- Wasko, M. M. ve Faraj, S. (2005). Why should I share? Examining social capital and knowledge contribution in electronic networks of practice. *MIS Quarterly*, 29(1), 35-57.
- Webcertain (2015). The webcertain global search & social report 2015. [Online]: <http://internationaldigitalhub.com/en/publications/the-webcertain-global-search-and-social-report-2015> adresinden 10 Mart 2015 tarihinde indirilmiştir.
- Yilmaz, R. (2016). Knowledge sharing behaviors in e-learning community: Exploring the role of academic self-efficacy and sense of community. *Computers in Human Behavior*, 63, 373-382.